

PREAMBUŁA USTAWY

Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiece nad dziećmi i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami (Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) .

I. PODSTAWA PRAWNA

Ośrodek Pomocy Społecznej w Szprotawie od stycznia 2012 r. realizuje zadania wynikające z Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998). Zarządzeniem Nr 0050/62/2012 z dnia 23 maja 2012 r. Burmistrz Szprotawy zlecił Kierownikowi Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie realizację zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 179 w.w. ustawy burmistrz składa radzie miejskiej roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z ich realizacją.

II. ZADANIA GMINY WYNIKAJĄCE Z USTAWY O WSPIERANIU RODZINY I SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z art. 176 powołanej ustawy do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,

- b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
- c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające,
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zgodnie z art.177 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań zleconych gminy należy:

1. wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz rządowego programu, o którym mowa w art. 187a *rządowy program wsparcia rodzin z dziećmi* ust. 1.
2. realizacja zadań zleconych z zakresu administracji rządowej zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez wojewodę.

III . WSPIERANIE RODZINY – ASYSTENT RODZINY

Zgodnie z art. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

1. Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewnia się wsparcie, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

2. Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka, za jej zgodą i z aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Zgodnie z art. 14 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę.

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w 2018 r. w Ośrodku Pomocy Społecznej w Szprotawie zatrudnionych było na umowę zlecenie 2 asystentów rodziny, w wymiarze 1,5 etatu. Wynagrodzenie asystentów było częściowo sfinansowane z dotacji (**kwota 12 670,00 zł**) w ramach „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2018”. Wydatkowana kwota wkładu własnego wyniosła **34 094,00 zł**.

Wsparciem asystenta objętych zostało **29** rodzin mających na utrzymaniu **66** dzieci, w tym na wniosek sądu asystą rodzinną i nadzorem kuratora objęto **16** rodzin, a na wniosek pracownika socjalnego **13** rodzin. Zadaniem asystenta było przede wszystkim udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym : w uzyskaniu zatrudnienia, zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, właściwej opiece nad dziećmi. Najczęściej praca z rodziną rozpoczynała się od rozwiązywania jej problemów socjalnych. W dalszej kolejności rozwiązywane były konflikty , które występowały w rodzinie. Podejmowane działania przez asystenta w ramach współpracy z rodziną miały przede wszystkim na celu wzbudzenie w rodzinie wiary we własne możliwości, zwiększenie ich autorytetu w rodzinie . Asystenci rodzin pracowali z całymi rodzinami, ponieważ problemy poszczególnych jej członków wymagały systemowego podejścia.

Celem pracy asystentów było osiągnięcie przez rodziny, z którymi pracowali, poprawy poziomu stabilności życiowej umożliwiającej wychowywanie dzieci oraz niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. Elastyczny i zadaniowy czas pracy służył realnym potrzebom i dostosowany był do rytmu życia rodziny.

W funkcjonowaniu rodzin objętych wsparciem w 2018 roku, zaobserwować można było przynajmniej jedną, a często kilka z niżej wymienionych dysfunkcji:

- ✓ niewydolność opiekuńcza – wychowawczą rodziców bądź opiekunów;
- ✓ choroby przewlekłe i niepełnosprawność;
- ✓ uzależnienia i współuzależnienia w rodzinie;
- ✓ długotrwałe bezrobocie;
- ✓ przemoc w rodzinie;
- ✓ niewydolność finansową w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych rodziny;
- ✓ nieumiejętność gospodarowania budżetem domowym

Asystenci rodziny w 2018 roku przeciętnie z 1 rodziną pracowali przez okres 11 miesięcy.

Podejmowali działania w zakresie:

- ✓ **zwiększenia wydolności opiekuńczo-wychowawczej rodziców lub opiekunów poprzez:** bieżące diagnozowanie sytuacji materialno-bytowej rodziny; tworzenie indywidualnych planów pracy z rodziną; wspieranie rodziców lub opiekunów w rozwiązywaniu występujących trudności ; organizowanie czasu wolnego dla dzieci; kierowanie rodziców i opiekunów prawnych na zajęcia w „ Szkole dla rodziców ” prowadzonych w Poradni Psychologiczno–Pedagogicznej w Szprotawie ; wskazywanie rodzinie możliwości uzyskania specjalistycznego wsparcia z innych instytucji działających na terenie gminy; motywowanie dorosłych członków rodziny do podjęcia pracy ;
- ✓ **poprawy stanu zdrowia oraz radzenia sobie z niepełnosprawnością lub zaburzeniami rozwojowymi dzieci, poprzez :** systematyczną pracę socjalną z rodziną; mobilizowanie do podejmowania systematycznego leczenia i przyjmowania leków;
- ✓ **zapobiegania powstawaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie z powodu różnego rodzaju uzależnień, poprzez :** motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego; zapewnienie możliwości profesjonalnego wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie; systematyczną współpracę z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Zespołem Interdyscyplinarnym;
- ✓ **zwiększenia świadomości rodzin o roli podmiotów funkcjonujących na terenie gminy, poprzez :** dostarczanie informacji o istniejących instytucjach realizujących zadania na rzecz rodziny; informacji o możliwościach wsparcia kobiet w ciąży i rodzin z dzieckiem, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, o możliwościach dotarcia do specjalistów z zakresu prawa, pomocy psychologicznej, pedagogicznej; organizowanie spotkań w grupach wsparcia i samopomocy;
- ✓ **przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodzin długotrwale pozostających poza rynkiem pracy, poprzez :** wskazywanie pozytywnych cech wynikających z aktywnego poszukiwania pracy; pomoc w wyszukiwaniu ofert pracy przez Internet; motywowanie do zarejestrowania się w PUP; motywowanie do udziału w projektach współfinansowanych ze środków UE realizowanych na terenie Gminy Szprotawa ; składanie wniosków do pracownika socjalnego o objęcie rodziny wsparciem materialnym; zgłaszanie dorosłych członków rodziny do wydania skierowania do wykonywania prac społecznie-użytecznych.

Podejmowanie tych działań pozwoliło na poprawę funkcjonowania rodzin w środowisku, poprawę i zacieśnienie więzi rodzinnych, poprawę relacji rodziców z dziećmi oraz zwiększenie aktywności w próbie rozwiązywania występujących problemów we własnym zakresie, wykorzystując własne zasoby i możliwości.

Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystenta rodziny.

Zgodnie z art. 12 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej asystent rodziny jest obowiązany do systematycznego podnoszenia kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach oraz samokształcenie.

W roku sprawozdawczym dwóch asystentów wzięło udział w szkoleniach : „ Rola asystenta rodziny w interwencji kryzysowej ” „ Współpraca asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym ” „ Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień ” „ Szkolenie kompetencyjne przemoc domowa ” .

IV. WSPÓŁFINANSOWANIE PIECZY ZASTĘPCZEJ

Zgodnie z art. 176 pkt. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ośrodek realizuje zadania dotyczące współfinansowania przez gminę kosztów pobytu dziecka w pieczy zastępczej tj. rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku pieczy zastępczej.

W roku 2018 w pieczy zastępczej przebywało **52** dzieci, w tym **20** przebywało w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a **32** dzieci przebywało w rodzinnej pieczy zastępczej. łączna kwota współfinansowanych kosztów za pobyt dzieci w pieczy zastępczej wyniosła **373 093,67 zł.**

Art. 8 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zobowiązuje do pracy z rodziną w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną. Naturalnym środowiskiem rozwoju dziecka jest rodzina, to też umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzinie, o których mowa w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Główną przyczyną, z powodu której dzieci trafiły do pieczy zastępczej, jest uzależnienie rodziców od alkoholu, a tym samym brak zaspakajania podstawowych potrzeb dzieci oraz w sytuacji gdy jest zagrożone życie i zdrowie dzieci. Ośrodek pomocy społecznej zanim wystąpi z wnioskiem do Sądu o wgląd w sytuację dzieci w rodzinie, podejmuje określone formy działania we współpracy z instytucjami, które w swoim zakresie obowiązków mają wpisaną pomoc dziecku i rodzinie. Jeżeli rodzice nie podejmują współpracy, a sytuacja dziecka jest zagrożona wówczas o sprawie zostaje powiadomiony sąd. W przypadku umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, z rodzicami podejmowana jest dalsza współpraca asystencka na rzecz powrotu dzieci do rodziny biologicznej. Jednak z doświadczenia tut. ośrodka wynika, że niewielu rodziców podejmuje wyzwanie, jakim jest podjęcie działań, aby dzieci mogły wrócić do domu rodzinnego.

V. POTRZEBY W ZAKRESIE REALIZACJI ZADAŃ NA ROK 2019

Przedstawione w sprawozdaniu rocznym zadania realizowane przez gminę będą kontynuowane w 2019 roku. W tym między innymi :

- ✓ Kontynuacja zatrudnienia asystentów rodziny w celu zapewnienia odpowiedniej pomocy i wsparcia rodzinom mającym trudności w wypełnianiu obowiązków opiekuńczo – wychowawczych;
- ✓ Prowadzenie stałego monitoringu sytuacji dziecka z rodzin zagrożonych kryzysem po zakończeniu pracy z asystentem rodziny;
- ✓ Realizacja zadań wynikających z *Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2017-2019*;
- ✓ Realizacja zadań wynikających z Ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „ Za życiem ” (j.t. Dz. U. z 2016 roku poz. 1860) tj. zapewnienie dostępu do informacji i poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w trudnych ciążach.

Ponadto rekomenduje się dalsze podejmowanie działań przede wszystkim profilaktycznych i wspomagających. W celu osiągnięcia zamierzonych efektów konieczne jest dalsze interdyscyplinarne współdziałanie wielu służb i organizacji działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie.

Sporządził:

Kierownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Szprotawie

Tadeusz Pozaroszczyk

KIEROWNIK
OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

mgr Tadeusz Pozaroszczyk